ШКОЛЬНАЯ ПРАГРАМА

Т. Ю. Аброськіна

Факультатыўныя заняткі «Асновы моўнай культуры» 2 клас. Рабочы сшытак

Дапаможнік для вучняў устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі

Мінск
«Сэр-Віт»
2025

Дарагі другакласнік!

У мінулым годзе на факультатыўных занятках «Асновы моўнай культуры» ты вывучыў шмат новых слоў і выразаў. Даведаўся пра асаблівасці вымаўлення гукаў беларускай мовы.

У гэтым годзе ты пазнаёмішся з багатым жывёльным і раслінным светам нашай краіны, з народнымі казкамі, легендамі. Атрымаеш звесткі пра вераванні нашых продкаў. Адкрыеш для сябе гісторыі пра славутых людзей Беларусі, якіх шануюць ва ўсім свеце. Усё гэта дазволіць табе папоўніць свой моўны багаж.

Ты будзеш выконваць цікавыя заданні, маляваць, чытаць займальныя творы. Працягнеш развіваць сваю памяць, кемлівасць, дасціпнасць.

Гэтыя факультатыўныя заняткі раскрыюць перад табой непаўторнасць Беларусі.

Мой зялёна-блакітны край

Тэма 1. Беларусь лясная

1. Разгледзь малюнкі-адгадкі. Дзе можна пабачыць гэтыя прадметы?

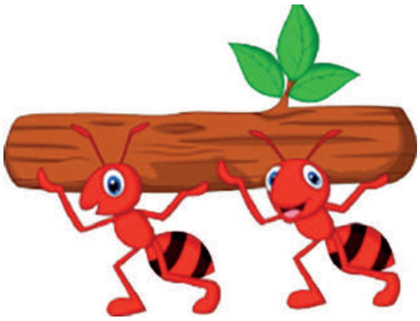

2. Разгледзь карту Беларусі.

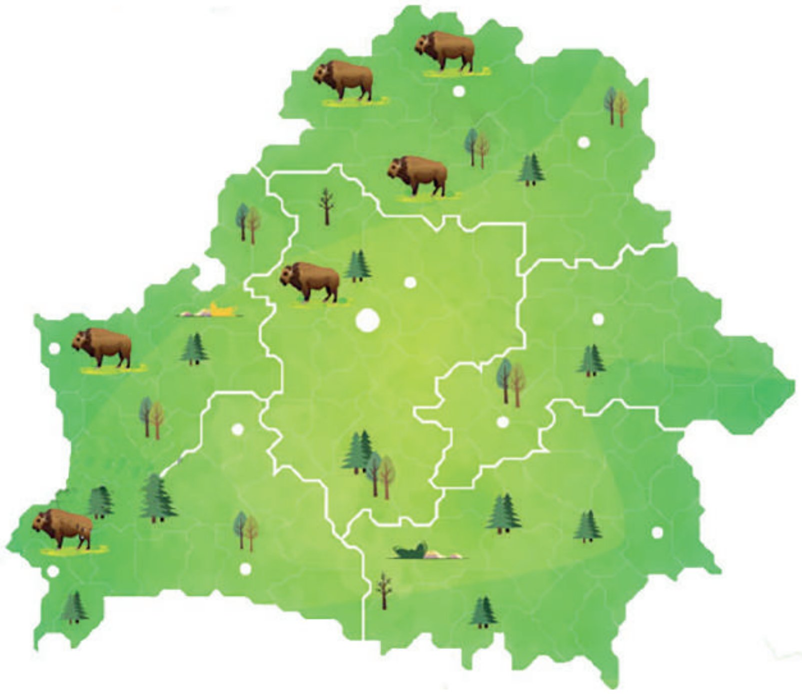

3. Злучы ілюстрацыі з выявамі жывёл са словам «лес». Абазнач знакам «✓», хто лішні.

лес

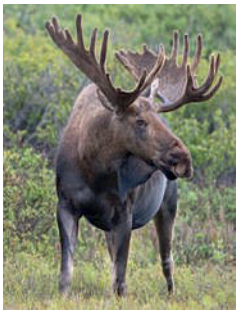

◈ Запішы назвы звяроў беларускіх лясоў, якіх ты яшчэ ведаеш.

4. Прачытай урывак з апавядання Алеся Бадака «Маленькі чалавек у вялікім свеце».

Маленькі чалавек у вялікім свеце

…А цяпер паглядзі навокал. Бачыш вунь той лес? Гэта твой лес, таму што ты можаш разам са сваімі татам і мамай у любы час пайсці ў яго па грыбы ці па ягады. Але гэта адначасова лес і ўсіх тваіх сяброў. І Валеркі, і Наташкі, і Марынкі, і Сяргейкі. Бо яны таксама могуць у любы час са сваімі татам і мамай пайсці ў яго…

А. Бадак.

2. Разгледзь выявы жывёл.

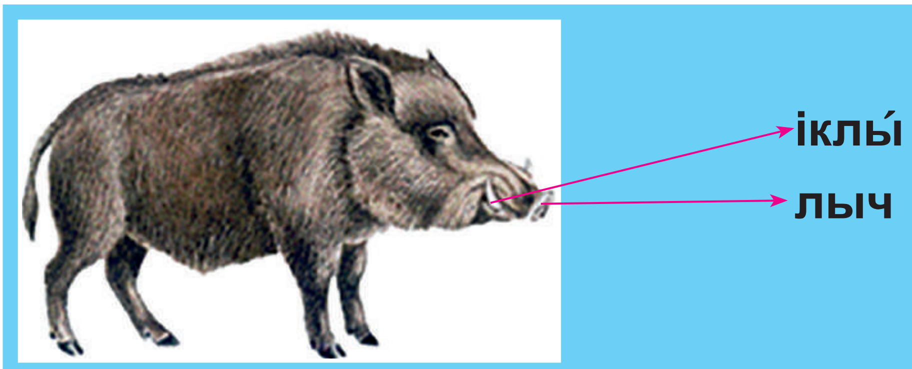

дзік

зубр

алень

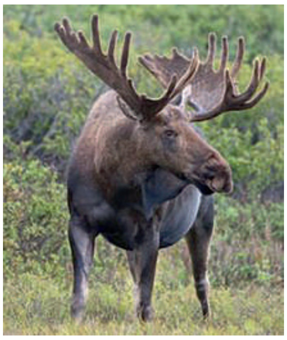

лось

дзік

3. Навучыся чытаць урывак з апавядання Уладзіміра Караткевіча «Белавежа».

Самая славутая ў Беларусі пушча, вы ведаеце, якая? Белавежская. Яна на захадзе нашай рэспублікі, на мяжы з Польшчай. А самая галоўная ўкраса пушчы, вы ведаеце таксама, – белавежскі зубр. Гэта цар звяроў, якія насяляюць пушчу.

У. Караткевіч.

Мой зялёна-блакітны край

Тэма 9. Водныя прасторы Беларусі

1. Разгледзь малюнкі. Дапішы назвы вадаёмаў.

ра-☐☐

во-зе-☐☐

са-жал-☐☐

мо-☐☐

а-кі-☐☐

ба-ло-☐☐

2. Прачытай верш Міхася Пазнякова «Родныя назвы». Дапішы назвы рэк і азёр.

Родныя назвы

Тут Дняпро бяжыць прывольна,
Сож, Бярэзіна, Дзвіна,
Прыпяць, Шчара, Свіслач,
Нёман,
Вілля, Піна, Буг, Дзісна.

Тут крыштальныя азёры –
Нарач, Svіцязь, Снуды, Свір.
Полацк – наш старэйшы горад,
Віцебск, Тураў, Кобрын, Мір.

М. Пазнякоў.

3. Складзі прымаўку пра рака, якая разбурылася. Запішы.

рыба. | *рак* | *і* | *бязрыб'і* | *На*

---

4. Запоўні філворд назвамі рыб, якія жывуць у беларускіх рэках.

я		ь	ё	
ч		а		ш
л				с
	п	ь	м	
			а	

◈ Назаві гэтых рыб ласкава, дабаўляючы частку *-ык*, *-ік*, *-ёк*, *-ачк*.

Ацані сваю работу:

стараннасць	🙂 😐 🙁
зацікаўленасць	🙂 😐 🙁
правільнасць	🙂 😐 🙁

Тэма 16. Беларускія крыніцы

1. Прачытай верш Паўла Марціновіча «Крынічка».

Крынічка

У гушчары крынічка
Паблісквае, як знічка.
Увішная, рухавая,
Нібы вавёрка жвавая.

Зні́чка – зорка, якая па́дае.

маці-
радзіцельніца

Ярыла

чалавек

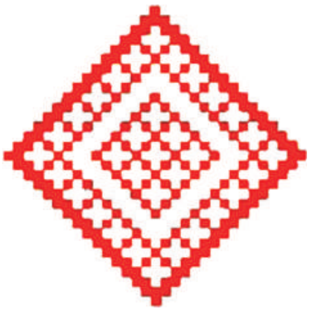

хлеб

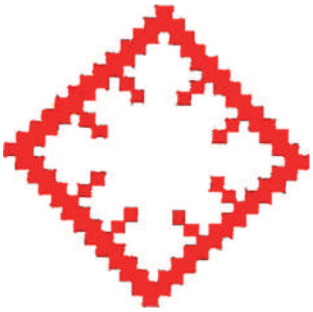

зямля

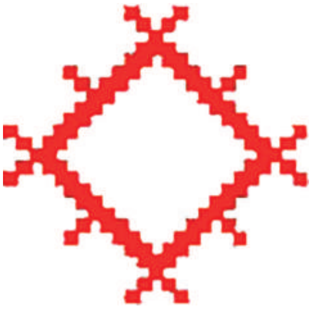

сонца

Жыцень

4. Упрыгож ручнік беларускім арнаментам.

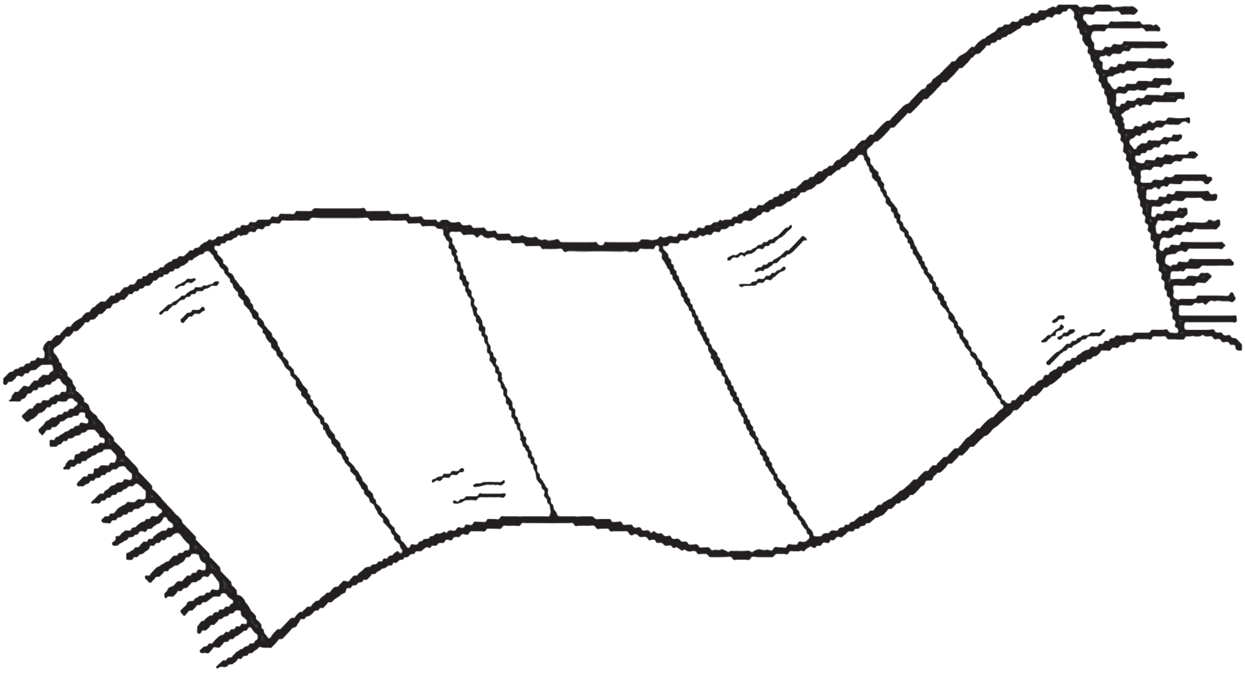

Ацані сваю работу:

старраннасць
зацікаўленасць
правільнасць

Тэма 33. Асветнікі Беларусі. Сімяон Полацкі

1. Разгледзь партрэт Сімяона Полацкага і помнік асветніку.

Сімяон Полацкі

Помнік Сімяону Полацкаму ў Полацку

2. Паслухай аповед пра жыццё С. Полацкага па частках. Падкрэслі правільныя адказы.

1. Асветнік нарадзіўся ў (Полацку, Тураве, Мінску).
2. Ён быў (гандляром, манахам, настаўнікам у школе пры манастыры).
3. Праз некаторы час з’ехаў у (Ноўгарад, Маскву, Кіеў).
4. Пры двары цара выступаў як (філосаф, расказчык, паэт). Яго запрасілі быць (настаўнікам царскіх дзяцей, выхавацелем царскіх дзяцей).
5. Сімяон Полацкі адкрыў (кнігарню, друкарню, бібліятэку).
6. Ён выдаў (казкі, вершы, «Буквар мовы славянскай»).
7. Колькасць вершаваных радкоў, напісаных асветнікам, дасягае (10 тысяч, 30 тысяч, 50 тысяч).
8. Помнік яму паставілі ў (Мінску, Маскве, Полацку).

Размалюй

Змест

Дарагі другакласнік! 3

Мой зялёна-блакітны край

Тэма 1. Беларусь лясная 4

Тэма 2. У асеннім лесе 7

Тэма 3. Птушыныя песні. 10

Тэма 4. Ляснымі сцяжынкамі 12

Тэма 5. Белавежская пушча. 14

Тэма 6. Зубр – гаспадар Белавежскай пушчы 17

Тэма 7. Жывёлы беларускіх лясоў – героі беларускіх казак 19

Тэма 8. Жывёлы беларускіх лясоў – героі беларускіх казак 21

Мой зялёна-блакітны край

Тэма 9. Водныя прасторы Беларусі 24

Тэма 10. Беларусь рачная 26

Тэма 11. Беларусь азёрная 28

Тэма 12. Жывёлы рэк, азёр, балот у казках і паданнях 30

Тэма 13. Жывёлы рэк, азёр, балот у казках і паданнях. 31

Тэма 14. Птушкі азёр і балот 34

Тэма 15. Жывёльны свет рэк і азёр: рыбы, ракі 35

Тэма 16. Беларускія крыніцы 37

Тэма 17. Абагульненне. Мой зялёна-блакітны край. Да прыроды – з любоўю і клопатам. 39

Старажытная Беларусь

Тэма 18. Старажытныя часы. Плямёны: дрыгавічы, крывічы, радзімічы. 43

Тэма 19. Жыццёвыя асновы. Агонь – крыніца жыцця 45

Тэма 20. Жыццёвыя асновы. Сонца, сонейка, свяці! . . . 47
Тэма 21. Жыццёвыя асновы. Вада ў жыцці людзей . . . 49
Тэма 22. Жыццёвыя асновы. Родная зямля . . . 51
Тэма 23. Памяць пра легенды. Добрыя і злыя духі ў казках і паданнях . . . 54
Тэма 24. Паселішчы Беларусі. Назвы гарадоў на карце Беларусі. Сталічныя гарады . . . 57
Тэма 25. Паданні і легенды. Гербы беларускіх гарадоў . . . 59
Тэма 26. Паданні і легенды. Гербы беларускіх гарадоў . . . 61
Тэма 27. Абарончыя збудаванні на беларускай зямлі. Замкі і крэпасці. Іх значэнне ў старажытнасці і сучаснасці. . . 63
Тэма 28. Абарончыя збудаванні на беларускай зямлі. Замкі і крэпасці. Іх значэнне ў старажытнасці і сучаснасці. . . 66
Тэма 29. Міфы і легенды . . . 68
Тэма 30. Асветнікі Беларусі. Ефрасіння Полацкая . . . 70
Тэма 31. Асветнікі Беларусі. Кірыла Тураўскі . . . 72
Тэма 32. Асветнікі Беларусі. Францыск Скарына. Значэнне ведаў у жыцці чалавека . . . 74
Тэма 33. Асветнікі Беларусі. Сімяон Полацкі . . . 77
Тэма 34. Абагульненне па тэме. Люблю цябе, мая Радзіма . . . 79
Спіс выкарыстаных крыніц . . . 84